

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

OPINIE

KOMITET REGIONÓW

130. SESJA PLENARNA KR-U, 4.7.2018–5.7.2018

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Cele Partnerstwa Wschodniego na 2020 r.: wkład władz lokalnych i regionalnych

(2018/C 387/01)

Sprawozdawca: Sören HERBST (DE/EPL), członek rady miasta Magdeburg

Dokument źródłowy: Wspólna deklaracja ze szczytu Partnerstwa Wschodniego w dniu 24 listopada 2017 r., załącznik I „20 oczekiwanych do roku 2020 rezultatów”

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne

1. Przyjmuje z zadowoleniem uzgodnienie dwudziestu celów (czy „oczekiwanych rezultatów”) na 2020 r. we wspólnej deklaracji ze szczytu Partnerstwa Wschodniego w dniu 24 listopada 2017 r. w Brukseli, a także to, że władze lokalne i regionalne ze względu na swą współpracę w ramach Konferencji Władz Lokalnych i Regionalnych Partnerstwa Wschodniego (CORLEAP-u) są w niej opisane jako podmioty aktywnie realizujące cele Partnerstwa Wschodniego.
2. Z zadowoleniem przyjmuje nową strukturę instytucjonalną wdrażania dwudziestu celów na 2020 r. uruchomioną 12 marca 2018 r. i mającą na celu zapewnienie w tych krajach – oprócz pewnych aspektów przekrojowych – silniejszej gospodarki, skuteczniejszego zarządzania, lepszej łączności oraz silniejszego społeczeństwa.
3. Podkreśla, że zróżnicowana współpraca między UE a poszczególnymi krajami Partnerstwa Wschodniego ma decydujące znaczenie dla rozwoju demokratycznego, gospodarczego i obywatelskiego tych krajów, gdyż sześć krajów Partnerstwa Wschodniego wykazuje wprawdzie rozliczne podobieństwa, ale i czasami poważne różnice we wszystkich dziedzinach polityki, gospodarki i społeczeństwa.
4. Zwraca uwagę, że ze względu na swój bliski kontakt z obywatelami i dzięki reformie samorządu lokalnego w krajach Partnerstwa Wschodniego władze lokalne i regionalne odgrywają znaczącą rolę w pomyślnej realizacji dwudziestu celów na 2020 r.
5. Przypomina, że bezprawna aneksja Krymu przez Federację Rosyjską i popierana przez Rosję wojna w obwodzie donieckim i ługańskim na Ukrainie miały poważne konsekwencje społeczne dla ludności ukraińskiej i całego państwa ukraińskiego, które można załagodzić wyłącznie dzięki wsparciu ze strony UE i zachodnich partnerów.
6. Przypomina, że niestety Ukraina nie jest jedynym krajem Partnerstwa Wschodniego pozostającym w konflikcie albo z innymi krajami Partnerstwa Wschodniego, albo z państwem trzecim. Dlatego też podkreśla poparcie UE dla niezależności, suwerenności i integralności terytorialnej wszystkich krajów partnerskich, a także swoje pełne poparcie dla wszystkich zasad, celów i zobowiązań zapisanych w akcie końcowym z Helsinek z 1975 r., w Karcie paryskiej z 1990 r. oraz w Karcie Narodów Zjednoczonych.

7. Apeluje o wznowienie wysiłków na rzecz promowania pokojowego rozwiązywania konfliktów w regionie na podstawie zasad i norm prawa międzynarodowego. Rozstrzyganie konfliktów, budowanie zaufania i stosunków dobrosąsiedzkich mają decydujące znaczenie dla rozwoju gospodarczego i społecznego oraz dla współpracy.

Wzmacnianie instytucji i dobrych rządów

8. Wskazuje, że reforma samorządu lokalnego, która przewiduje wzmocnienie instytucji państwowych i dobrych rządów, jest jednym z priorytetów w krajach Partnerstwa Wschodniego. Europejska karta samorządu lokalnego została już podpisana przez Republikę Mołdawii i Ukrainę w 1997 r., Armenię i Azerbejdżan w 2002 r. oraz Gruzję w 2004 r. Białoruś nie jest członkiem Rady Europy i nie podpisała karty.

9. Wzywa do tego, aby skutecznym reformom mającym na celu decentralizację towarzyszyły skuteczne środki zwalczania korupcji na wszystkich szczeblach sprawowania rządów w celu zapewnienia pozytywnego wpływu silniejszego i budzącego zaufanie zarządzania na życie codzienne obywateli.

10. Przyjmuje z zadowoleniem wyraźną wzmiankę o realizacji reformy administracji publicznej wśród dwudziestu celów na 2020 r. i jest zdania, że oficjalne statystyki, które są sporządzane na szczeblu lokalnym i regionalnym i powinny wnosić wysokiej jakości informacje statystyczne, powinny być udostępniane w krajach Partnerstwa Wschodniego na szczeblu lokalnym i regionalnym jako otwarte dane.

11. Podkreśla, że oficjalne statystyki wysokiej jakości przyczyniają się do lepszego zrozumienia relacji społecznych, gospodarczych i ekologicznych oraz umożliwiają podejmowanie decyzji politycznych i gospodarczych w oparciu o fakty, a także promowanie udziału obywateli w procesach politycznych. Domaga się w związku z tym konkretnego wsparcia w formie długofalowych projektów mających na celu pokonanie obecnych trudności w pozyskiwaniu oficjalnych statystyk, zwłaszcza w odniesieniu do poziomów sprawowania rządów niższych niż krajowy. Zwraca uwagę na stronę internetową dotyczącą podziału uprawnień udostępnioną i opracowaną przez Europejski Komitet Regionów, na której przedstawiono przegląd szczebli decentralizacji instytucjonalnej i podatkowej w krajach UE i krajach sąsiadujących.

12. Wskazuje w związku z tym, że gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie oficjalnych statystyk przez organy publiczne w ramach reformy samorządu lokalnego ma duży potencjał gospodarczy, gdyż nie tylko umożliwia władzom lokalnym i regionalnym skuteczne oszacowanie potencjału gospodarczego ich terytorium, lecz również umożliwia małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP) znalezienie ich niszy rynkowej i udział w trwałym wzroście gospodarczym na szczeblu lokalnym i regionalnym. Wysokiej jakości wiarygodne dane przyczyniają się ponadto do zapobiegania korupcji oraz do opracowania mechanizmów jej skutecznego zwalczania. Ponadto zgromadzone dane stanowią podstawę wielu analiz sporządzanych przez placówki naukowe, co wnosi wkład w rozwój badań w krajach Partnerstwa Wschodniego.

13. Apeluje, by w programie ujęto wydajne i skuteczne gospodarowanie lokalnym budżetem publicznym oraz postawiono wymagania dotyczące wewnętrznego i zewnętrznego audytu budżetu lokalnego, by zagwarantować celowe i wydajne wykorzystanie środków publicznych. Udział obywateli w niezależnym audycie powinien ułatwić władzom lokalnym oszacowanie ich wydajności, programu i jakości usług oraz dopasowanie ich do zapotrzebowania obywateli.

14. Zaleca, by poprzez proces budżetu partycypacyjnego propagować udział obywateli w kształtowaniu budżetu publicznego władz lokalnych i regionalnych i umożliwić w ten sposób obywatelom zaangażowanie, udział w gospodarowaniu środkami publicznymi oraz przedstawianie ich preferencji dotyczących przeznaczenia wydatków publicznych.

Mobilność i kontakty międzyludzkie

15. Przyjmuje z zadowoleniem, że kraje Partnerstwa Wschodniego mogą brać udział w takich programach jak Erasmus +, Kreatywna Europa, COSME i „Horyzont 2020”, które oferują więcej możliwości wymiany dla uniwersytetów, organów administracji, przedsiębiorstw i badaczy naukowych, i wzywa, by promowano więcej projektów podnoszenia świadomości na temat tych programów na szczeblu lokalnym i regionalnym, zwłaszcza w związku z tym, że w niektórych krajach Partnerstwa Wschodniego jedynie międzynarodowe programy wsparcia oferują platformę wymiany i że niektóre z nich mają stosunkowo niski wskaźnik sukcesu w procedurze składania wniosków.

16. Domaga się nie tylko promowania projektów (wymiany) w dziedzinie nauk podstawowych, lecz również wymiany doświadczeń dotyczących metod badawczych oraz włączenia naukowców do europejskich placówek badawczych w dziedzinie nauk humanistycznych, które przyczyniają się do lepszego zrozumienia sytuacji politycznej, społecznej i kulturalnej w krajach Partnerstwa Wschodniego.

17. Wyraża zaniepokojenie z powodu zawarcia wśród dwudziestu celów na 2020 r. stwierdzenia, że sieci uniwersytetów w krajach Partnerstwa Wschodniego powinny się koncentrować wyłącznie na nauczaniu („teaching”).

18. Stanowczo zaleca w związku z tym nie tylko dążenie do poprawy nauczania na uniwersytetach w krajach Partnerstwa Wschodniego, lecz również wsparcie działalności badawczej za pomocą konkretnych projektów przekazywania przykładów najlepszych praktyk dotyczących metod badawczych oraz prac naukowych.
19. Dlatego też wskazuje, że wymiana między kluczowymi podmiotami, takimi jak uniwersytety, instytucje badawcze, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, ośrodki analityczne oraz MŚP, może się przyczynić do stworzenia pozytywnych synergii, co może przynieść korzyści całemu sektorowi badań naukowych i innowacji.
20. Podziela pogląd, że reforma administracji lokalnej i reforma decentralizacyjna wpływają pozytywnie na budżet lokalny i regionalny i że mają bardzo duży potencjał w zakresie promowania badań naukowych i innowacji na szczeblu lokalnym i regionalnym.
21. Zwraca uwagę, że projekty w zakresie przedsiębiorczości powinny dotyczyć nie tylko młodzieży, lecz również dorosłych, a zwłaszcza kobiet.
22. Domaga się w związku z tym konkretnych działań w zakresie rozwoju przedsiębiorczości społecznej jako formy kształcenia pozaformalnego młodzieży i dorosłych na szczeblu lokalnym i regionalnym, co rozwiązuje problemy lokalne, generuje dochody, tworzy miejsca pracy i propaguje innowacje społeczne w terenie.
23. Wskazuje, że trzeba promować wymianę nie tylko między krajami Partnerstwa Wschodniego i z UE, lecz również w obrębie poszczególnych krajów Partnerstwa Wschodniego, gdyż kraje te wyróżniają się stosunkowo niewielką mobilnością, co powoduje utrwalenie uprzedzeń i stereotypów w poszczególnych krajach i tworzy podatny grunt do dezinformacji.
24. Uważa, że konieczne jest wspieranie wewnętrznych międzyregionalnych projektów wymiany, szczególnie na Ukrainie, gdyż kraj ten jest celem długotrwałej agresji wojskowej i stałej dezinformacji ze strony Federacji Rosyjskiej.

Rozwój gospodarczy i możliwości rynkowe

25. Przyjmuje z zadowoleniem fakt, że kraje Partnerstwa Wschodniego mogą wziąć udział w programie COSME dla MŚP.
26. Podkreśla w tym kontekście, że Armenia, Azerbejdżan i Gruzja nie biorą jeszcze udziału w tym programie i że liczba projektów na Ukrainie, Białorusi i w Mołdawii jest stosunkowo niska (1–8 projektów) i koncentruje się w dużym stopniu na stolicach.
27. Jest głęboko przekonany, że program ten powinien być dalej rozwijany i koncentrować się na lokalnych i regionalnych MŚP w krajach Partnerstwa Wschodniego, również poza stolicami. Takie programy będą wspierać MŚP i przyczyniać się do trwałego wzrostu gospodarczego na szczeblu lokalnym i regionalnym.
28. Przypomina wagę promowania – poza władzami lokalnymi i regionalnymi UE – stowarzyszeń przedsiębiorców i organizacji zawodowych, a także izb lokalnych i regionalnych (np. izb przemysłowo-handlowych, izb inżynierów itd.), gdyż instytucje te ułatwiają integrację w ramach struktur europejskich i przyczyniają się do kultury uczciwej konkurencji, pomagając w walce z korupcją.
29. Ponownie odnotowuje, że konieczne jest promowanie przedsiębiorczości społecznej, gdyż poprawia ona sytuację gospodarczą na szczeblu lokalnym i regionalnym i tworzy nowe miejsca pracy.
30. Uważa, że istotne jest wsparcie MŚP w dziedzinie innowacji oraz synergii między przedsiębiorczością a badaniami naukowymi.
31. Podkreśla, że wsparcie władz lokalnych i regionalnych jedynie na etapie wdrażania strategii rozwoju gospodarczego, o którym mowa w dwudziestu celach na 2020 r., jest niewystarczające, gdyż konieczne jest zapewnienie fachowego wsparcia już na etapie opracowywania strategii.

Nadrzędne cele

32. Zgodnie z wytyczonymi celami oczekuje od tych krajów większych wysiłków w zakresie rozwijania praworządności i wymiaru sprawiedliwości, gwarantowania praw podstawowych, wolności i bezpieczeństwa oraz umacniania ochrony mniejszości i równości płci, w tym zająć się kwestią przemocy domowej.
33. Podkreśla swoje przekonanie, że społeczeństwo obywatelskie w krajach Partnerstwa Wschodniego odgrywa decydującą rolę w rozwoju demokratycznym społeczeństwa i że powinno być postrzegane przez rządy jako poważny i liczący się partner.

34. Zwraca uwagę, że ze względu na reformę administracji lokalnej i reformę decentralizacyjną nowe siły demokratyczne i kadra kierownicza odgrywają istotną rolę w procesach demokratycznych i powinny uzyskać wsparcie za pomocą ukierunkowanych działań.
35. Podkreśla potrzebę poprawy jakości funkcjonowania administracji publicznej i domaga się w związku z tym ustanowienia programu staży towarzyszących dla pracowników administracji na szczeblu władz lokalnych i regionalnych w celu lepszego przekazywania europejskich standardów praktyki administracyjnej.
36. Apeluje w tym kontekście, by Komisja przywróciła zmieniony Instrument na rzecz Administracji Lokalnej zgodnie z treścią opinii KR-u z października 2016 r. w sprawie przeglądu europejskiej polityki sąsiedztwa ⁽¹⁾.
37. Zaleca stanowczo, by promowano prace badawcze w ramach instytucji społeczeństwa obywatelskiego, ośrodków analitycznych oraz instytutów badawczych, które za pomocą swych analiz wzbogacają dialog dotyczący polityki i za pośrednictwem propozycji ukierunkowanych na praktykę ułatwiają kluczowym podmiotom podejmowanie decyzji w dziedzinie polityki i gospodarki w poszczególnych krajach Partnerstwa Wschodniego.
38. Podkreśla szczególne znaczenie ochrony mniejszości we wszystkich krajach Partnerstwa Wschodniego, gdyż jest to jedna z najistotniejszych cech utożsamiania się jednostek ze swym regionem wraz z jego wszystkimi aspektami kulturowymi, socjalnymi i społecznymi.
39. Za niezbędne uważa promowanie zarówno rozbudowy, jak i istnienia niekomercyjnych mediów lokalnych i regionalnych, a także systemu publicznego nadawania, by krzewić dyskurs z udziałem wielu podmiotów, zagwarantować obywatelom krajów Partnerstwa Wschodniego pozyskiwanie niezależnych informacji, wesprzeć wysokiej jakości dziennikarstwo i tym samym skutecznie przeciwdziałać dezinformacji.
40. Wskazuje na szczególną sytuację ludności w Donbasie, która drogą analogową może odbierać wyłącznie nadawców kontrolowanych przez Federację Rosyjską i udostępniających przede wszystkim treści propagandowe. Zachęca zatem do utworzenia funduszu wsparcia technicznego UE dla ukraińskich, niekomercyjnych lokalnych stacji radiowych, które z terenów niezajmowanych przez separatystów mogłyby dostarczać niezależnych informacji ludności w Donbasie.

Uwagi końcowe

41. Podkreśla szczególną rolę władz lokalnych i regionalnych, które mogą działać we wszystkich dziedzinach, i uważa, że szczególnie istotne jest propagowanie wymiany między władzami UE a władzami w krajach Partnerstwa Wschodniego w formie partnerstw miast i regionów, a także między poszczególnymi władzami w obrębie poszczególnych krajów Partnerstwa Wschodniego.
42. Wnosi w tym kontekście o ustanowienie programu, który umożliwi wolne od biurokracji zawarcie takich partnerstw między władzami lokalnymi i regionalnymi UE a krajami Partnerstwa Wschodniego. Jednocześnie zapewni to większe możliwości praktycznej realizacji założeń programu, poprzez zapewnienie wsparcia finansowego umożliwiającego wzmocnienie partnerstw.
43. Jest zaniepokojony, że proponowane wieloletnie ramy finansowe (WRF) na lata 2021–2027 nie przewidują przydziału większych środków finansowych na nowy instrument zewnętrzny – który zastąpiłby między innymi europejski instrument sąsiedztwa – potrzebny do realizacji celów wytyczonych dla partnerów wschodnich, chociaż zwiększają ogólny budżet na działania UE podejmowane na świecie.
44. Uważa za istotne, by rola Konferencji Władz Lokalnych i Regionalnych Partnerstwa Wschodniego (CORLEAP-u) nie była ograniczona do zapewniania platformy wymiany, lecz obejmowała także konkretne wspieranie współpracy terytorialnej za pomocą różnych działań, począwszy od skutecznego nawiązywania kontaktów po zapewnienie widoczności konkretnym projektom. Ponadto pragnie dowiedzieć, że uznanie partnerów CORLEAP-u dla tej struktury jest całkowicie zasłużone, ukazując udane przykłady i potencjał współpracy terytorialnej oraz zwiększając zrozumienie i dostrzegalność korzyści płynących z polityki Partnerstwa Wschodniego dla obywateli.

Bruksela, dnia 4 lipca 2018 r.

Karl-Heinz LAMBERTZ

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów

⁽¹⁾ COR-2016-00982-00-00-AC-TRA.